

Iisalmen reitin vesivisio

**Iisalmen reitti –seminaari
Iisalmi 18.3.2019**

Jukka Koski-Vähälä
Toiminnanjohtaja, MMT
Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry
www.skvsy.fi

Vesi ja vesien ekosysteemipalvelut

- **Luontaistalous-kotitarvekäyttö-vesirakentaminen-suojelu-kunnostus-käyttäminen; EILINEN JA TÄMÄ PÄIVÄ**
- **Ekosysteemipalveluista huolehtiminen ja lisäarvon tuottaminen – LÄHITULEVAISUUS**
- **Miten kehitetään, toteutetaan ?**
 - **Säästöjen ja karsinnan aikana tai se mahdollistaa ajattelutavan muutoksen**
 - ✓ Aktiivisesta puhdistamisesta, kunnostuksista ja suojelusta muodostuu kustannuksia kaikilla sektoreilla
 - ✓ Vesien laajemmalla, monipuolisemmalla ja kestäväällä hyödyntämisellä lisätään vesien arvoa ja arvostusta, mikä parantaa hoito-, kunnostus- ja suojelutoimenpiteiden vaikuttavuutta
 - ✓ Suojelu- ja hoitotoimenpiteet sisällytetään ”tuotannollisen” toiminnan huolloksi ja investoinniksi
 - ✓ Huolehditaan ekosysteemipalveluiden tuotantokunnosta yhteisin toimin alueen kilpailukykyä parantavaksi eduksi
 - ✓ Vesien arvostus ja yhteinen ymmärrys lisää vastuullisuutta, jolloin elinkeinotoiminta kehittyy kestävästi ja pitkäjänteisesti

≈ **Sinisen talouden kokonaisuuden ymmärtäminen ja alueellinen kehittäminen**

= **lisälmen reitin vesivisio (www.vesivisio.fi)**

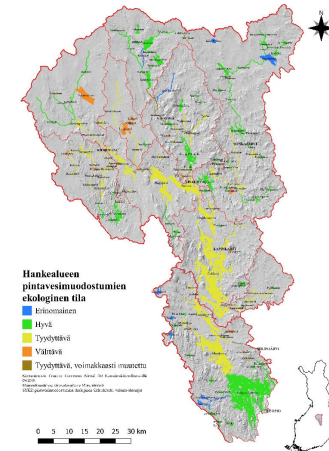
Vesi ja vesien ekosysteemipalvelut

Miten vesiensuojelua ja -hoitoa voitaisiin kehittää pelkkien rajoitusten ja kustannusten sijaan?

- ✓ Huolehtimalla vesien tuottamien ekosysteemipalveluiden hyvästä tuotantokunnosta

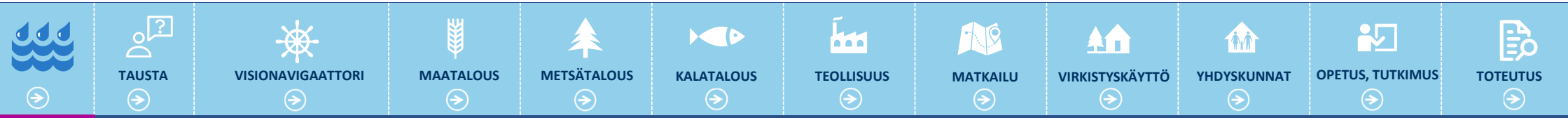
Vesiviestillä
Vaikuttavuutta

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

SAVO-KARJALAN
VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

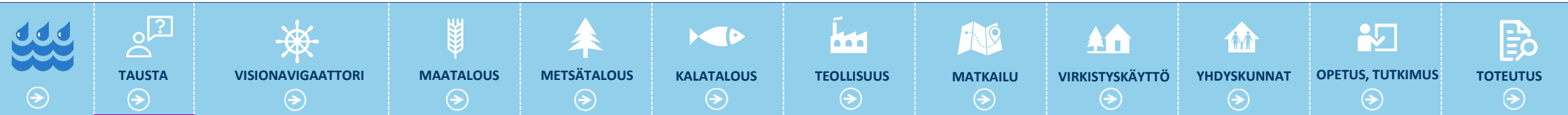
lisalmen reitin vesivisio

YHTEISESTÄ PUHTAASTA VEDESTÄ HYVINVOINTIA JA MENESTYSTÄ YLÄ-SAVOON

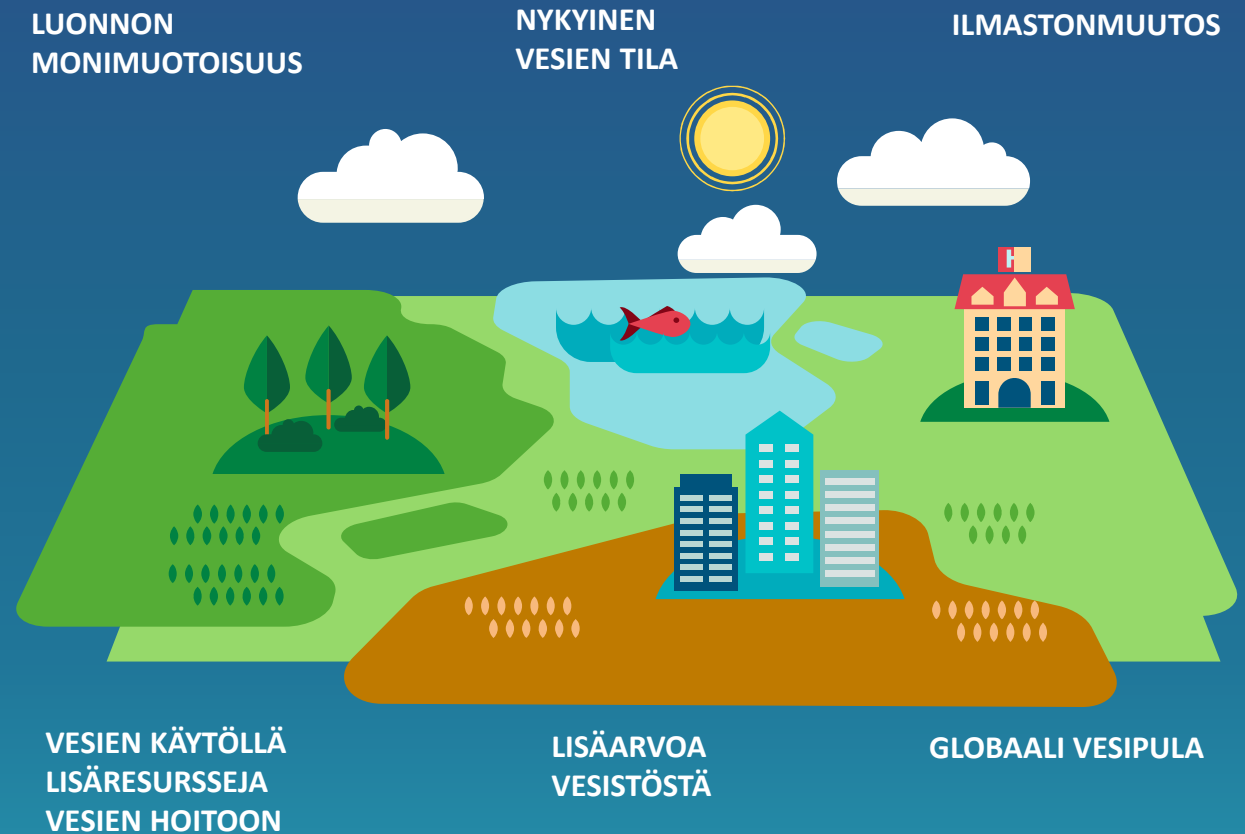
Jukka Koski-Vähälä
Toiminnanjohtaja, MMT
Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry.

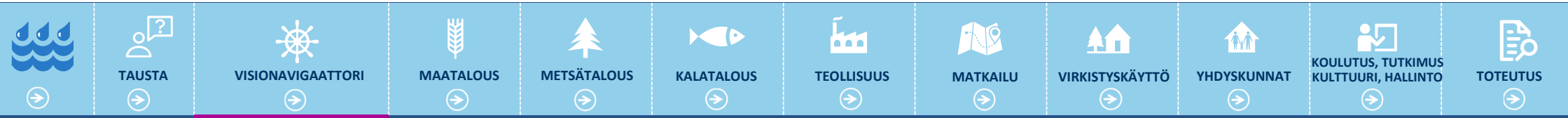
www.vesivisio.fi

MIKSI VESIVISIO?

- Ylä-Savon vesivarojen kestävä käytön edistämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi alueelle on keväällä 2017 luotu lisalmen reitin vesivisio. Yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi on koottu toteutus- ja seurantaohjelma.
- lisalmen reitin vesivisio ovat laatineet vuorovaikutteisesti alansa parhaat asiantuntijat – yläsavolaiset itse!
- Vesivisio toimenpiteistä useat ovat sektorirajat ylittäviä yhteisiä toimenpiteitä tai toisiaan tukevia. Toimenpidekokonaisuuden kautta pohjavesiä ja vesistöjä voidaan käyttää aiempaa monipuolisemmin, kestävämmän ja tuottavammin.
- Globaalin vesipulan, ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen myötä Ylä-Savon elintärkeän luonnonresurssin – puhtaat pohjavedet ja monikäyttöiset pintavedet – arvo ja merkitys koko ajan kasvaa.
- Vesien tilasta huolehtiminen on kaikkien alueen toimijoiden yhteinen etu.

PÄÄ- JA OSATAVOITTEET

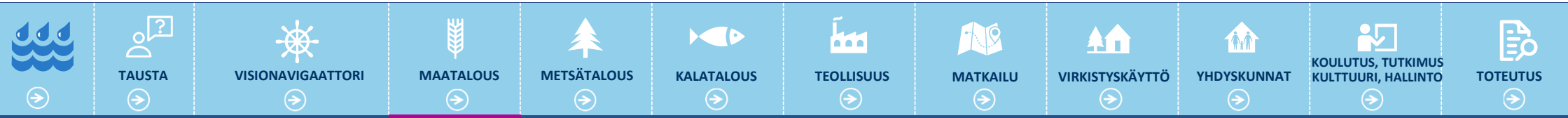
- **POHJAVEDEN HYVÄ LAATU, RIITTÄVYYS JA KILPAILUKYKYINEN HINTA** →
- **KESTÄVÄ TUOTANTO JA VESILUONNONVAROJEN KÄYTTÖ** →
- **VESILUONNOSTA VIRKISTYSTÄ, TERVEYTTÄ JA VIIHTYISYYTTÄ** →
- **TERVE VESIEKOSYSTEEMI** →
- **VESIEN ARVOSTUKSEN JA YMPÄRISTÖTIEOTOISUUDEN LISÄÄMINEN** →

SEKTORITAVOITTEET JA TOIMENPITEET

TOTEUTUSOHJELMA

- MAATALOUS
- METSÄTALOUS
- KALATALOUS
- TEOLLISUUS
- MATKAILU
- VIRKISTYSKÄYTTÖ
- YHDYSKUNNAT
- KOULUTUS, TUTKIMUS KULTTUURI, HALLINTO

TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

TAVOITTEET

1. Kuormituksen vähentäminen keskittyen oleelliseen hyvällä asenteella.
2. Maataloustuotannon lisääminen ja tehostaminen vesistövaikutuksia alentaen.
3. Veden käytön ja hallinnan tehostaminen sekä kuljetettavan veden määrän vähentäminen.

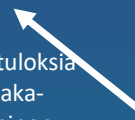
MAATALOUS

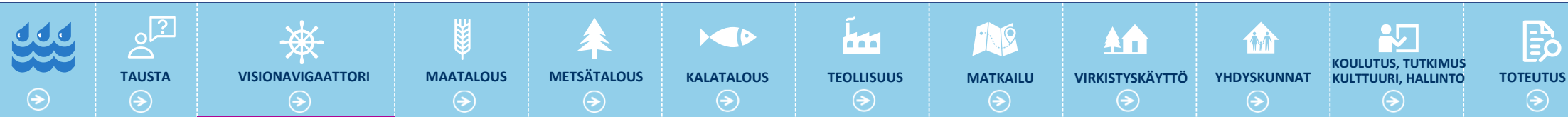
lisalmen reitin 5583 km²:n pinta-alasta 14,5 % eli yli 81 000 ha on maatalousmaata, mikä on suhteellisesti ja määrällisesti lähes kaksinkertaisesti verrattuna viereiseen Nilsin reittiin. Noin kolmasosa 1500 tilasta on lypsykarjataloja ja maidontuotannon määrä on noin puolet Pohjois-Savon ja 7 % koko maan tuotannosta. Karjatalousvaltaisen alueen viljelypinta-alasta noin 50 % on nurmiviljelyssä ja 30 % viljan viljelyssä (pääasiassa ohra ja kaura). Valkuaiskasvien tuotantoalat ovat lisääntymässä. lisalmen reitin varrella harjoitetaan myös luomutuotantoa erityisesti maitotiloilla. Erikoistuotanto ja puutarhanviljely on alueella pienimuotoista. Maidon jatkojalostus on merkittävää.

TOIMENPITEET

Pohjaveden laatu, hinta ja riittävyys	Vesiluonnosta virkistystä, terveyttä ja viihtyisyyttä	Terve vesiekosysteemi	Vesien arvostuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen	Kestävä tuotanto ja vesiluonnonvarojen käyttö
➔ <u>Maatilojen varavesijärjestelmät</u>	➔ <u>Vesistötietoa viljelijöille</u>	➔ <u>Tilakeskusten vedenkäytön ja hallinnan tehostaminen</u>	➔ <u>Vesistötietoa viljelijöille</u>	➔ <u>Tilakeskusten vedenkäytön ja hallinnan tehostaminen</u>
➔ <u>Tilakeskusten veden käytön ja hallinnan tehostaminen</u>	➔ <u>Tiedotus, koulutus, neuvonta</u>	➔ <u>Ravinteiden kierrättämisen, kustannustehokkuuden ja vesiensuojelutoimenpiteiden lisääminen.</u>	➔ <u>Tiedotus, koulutus, neuvonta</u>	➔ <u>Ravinteiden kierrättämisen, kustannustehokkuuden ja vesiensuojelutoimenpiteiden lisääminen.</u>
➔ <u>Imagon hyödyntäminen</u>	➔ <u>Imagon hyödyntäminen</u>	➔ <u>Pellon vesitalouden ja maan kasvukunnon parantaminen</u>	➔ <u>Imagon hyödyntäminen</u>	➔ <u>Pellon vesitalouden ja maan kasvukunnon parantaminen</u>
				➔ <u>Kestävästi tuotetun lähiruoan käytön lisääminen</u>
				➔ <u>Maatalouden tutkimus</u>

Pohjois-Savon ja lisalmen reitin maatalouden ja elintarviketuotannon tavoitteena on laajeneva, kustannustehokas ja kestävä tuotannon mukainen elinkeinotoiminta. Tiloilla tavoitteen saavuttaminen on mahdollista kustannuksia alentamalla, hyödyntämällä uusia tutkimustuloksia satotason lisäämiseksi sekä tukemalla kiertotalouden tehostamista raaka-aineiden jalostusarvon lisäämiseksi. Taloudellisen lisäarvon saavuttaminen kestävästi tuotetuilla, laadukkailla ja paikallisilla elintarvikkeilla on vastaavasti ruokasektorin yhteinen asia. Maatalous- ja elintarviketuotannolla on erittäin suuri aluetaloudellinen merkitys, mitä pyritään pitkäjänteisesti ja kestävästi lisäämään.

6. Puhtaan luonnon imagon vaaliminen ja hyödyntäminen

TOIMENPITEET:

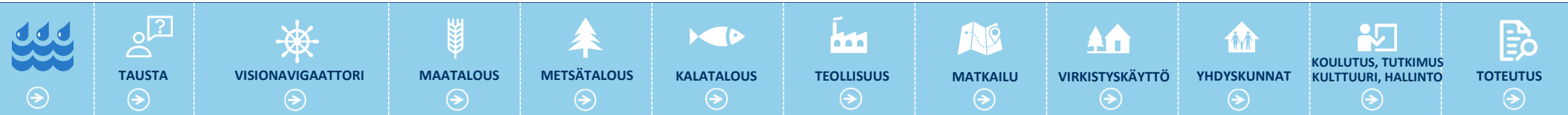
- 1) **Maatalous: Kestävästi tuotetun lähiruoan käytön lisääminen**
Edistetään lähiruoan arvostusta ja käyttämistä perustuen kestävästi tuotetun elintarvikkeen hyötyihin. Lisätään myös kotimaisen kalan elintarvikekäyttöä.
- 2) **Kalatalous: Nuorten houkuttelu kalatalousalalle**
Toiminnan jatkumisen varmistaminen esimerkiksi mestari-kisälli-toiminnan avulla. Nuorten palkkaaminen hoitopyyntiin.
- 3) **Matkailu: Kalastusmatkailu ja ulkomaan markkinointi**
Erityiskalastuskohteiden mahdollisuuksien selvittäminen. Markkinoinnin kohdentaminen kalastajaryhmiin.
- 4) **Matkailu: Vesireittien ja vesien hyödyntäminen matkailussa**
Matkailualan toimijat kehittävät ja markkinoivat palveluitaan tukeutuen ja hyödyntäen aikaisempaa laajemmin vesireitin mahdollisuuksia. Toimintaa kehitetään alueellisena kokonaisuutena.
- 5) **Matkailu: Vesiin liittyvien palveluiden lisääminen**
Yritysten ydintoimintojen kehittyminen mahdollistaa omien tuotteiden lisäämisen tai verkostoitumisen muiden kanssa. Selvitetään mahdollisuudet palvelutarjonnan lisäämiseen keskeisenä kohderyhmänä vapaa-ajan asukkaat.
- 6) **Virkistyskäyttö: Reittiverkoston kehittäminen**
Reitit, palvelut ja vesistötiedot kootaan ja niiden löydettävyyttä parannetaan sähköisissä, etenkin karttapohjaisissa palveluissa. Kohdetietoja ja palveluita markkinoidaan kokonaisuuksina.
- 7) **Yhdyskunnat: Kestävästi tuotetun lähiruoan käytön lisääminen**
Edistetään lähiruoan arvostusta ja käyttämistä perustuen kestävästi tuotetun elintarvikkeen hyötyihin. Lisätään myös kotimaisen kalan elintarvikekäyttöä.
- 8) **Koulutus, tutkimus, kulttuuri, hallinto: Tiedonvälitys kouluissa ja opistoissa**
Toteutetaan opetussuunnitelmiin sisältyviä vesiaiheisia projektikursseja ja teemapäiviä sekä osallistutaan valtakunnallisiin ja kansainvälisiin vesi-, ympäristö-, kalastus- ja luonnonpäiviin.

LISÄARVO:

Alueen elinvoimaisuuden ja houkuttelevuuden lisääntyminen.

KESTÄVÄ TUOTANTO JA VESILUONNONVAROJEN KÄYTTÖ

1. Elinkeinojen ja infran kehittäminen vesiä liikaa rasittamatta →
2. Ravinteiden käytön ja kierrätyksen tehostaminen →
3. Kalavarojen monipuolinen ja kestävä hyödyntäminen →
4. Riskienhallinta kuuluu kaikille →
5. Ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ääri-ilmiöihin varautuminen →
6. Puhtaan luonnon imagon vaaliminen ja hyödyntäminen →
7. Vesialan tutkimuksen vahvistaminen ja hyödyntäminen →

TOIMENPIDEKORTTI

Kestävästi tuotetun lähiruoan käytön lisääminen

TARVE JA TAUSTA

Elintarviketuotannon tulee olla kustannustehokasta, ympäristövaikutuksiltaan kestävä, maineeltaan hyvä ja yhteiskunnallisesti hyväksyttävää. Maatilat vastaavat raaka-aineen tuottamisesta näiden tavoitteiden saavuttamisesta. Taloudellisen lisäarvon luominen kestävästi tuotetuilla ja laadukkailla tuotteilla on kuitenkin ruokasektorin yhteinen asia. Alueellisella ja paikallisella toiminnalla sekä kotimaisuudella on mahdollista lisätä tuotannon arvoa, mikä mahdollistaa alkutuotannon riittävän vakauden myös jatkojalostukselle ja vientimarkkinoille.

LISÄARVO

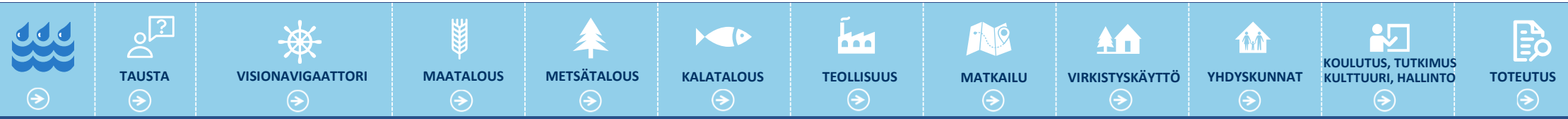
Kestävä tuotanto ja kulutus lisääntyvät sekä aluetalous, omavaraisuus ja vakaus vahvistuvat. Alueellisella yhteistyöllä vaikuttavuutta.

Toimenpiteen kuvaus:	Edistetään lähiruoan arvostusta ja käyttämistä perustuen kestävästi tuotetun elintarvikkeen hyötyihin. Vaikutetaan alueellisiin päätöksiin lähiruoan lisäämiseksi julkisissa ruokapalveluissa. Viestintään, edistämiseen ja vaikuttamiseen yhdistetään myös <u>Kotimaisen kalan monipuolisempi hyödyntäminen ja käytön lisääminen elintarvikkeena</u> toimenpiteen sekä yhteisen vesiviestin sisältö.
Kohderyhmä:	1) Laitokset, maakunnan ja kuntien hankintatoimi 2) Tuottajat, kuluttajat
Toteuttaja	1) Maakunnan ja kuntien hankintatoimi 2) MTK Pohjois-Savo 3) Maakuntahallinto
Vastuutaho:	Maakuntahallinto ja MTK Pohjois-Savo
Toteutettavuus:	Vaatii toimintakentän selvittämisen.
Ohjauskeinoja:	Poliittiset päätökset kunnissa sekä alueellinen yhteistyö. Vesivision koordinoitu toiminta ja ymmärrettävä yhteinen vesiviesti. Yhteistyö elinkeinokalatalouden kanssa.
Kustannusarvio:	Sisältyy toimijoiden perustehtäviin.

MAATALOUS

YHDYSKUNNAT

TOIMENPIDEKORTTI

TARVE JA TAUSTA

Kalavarojen monipuolinen hyödyntäminen ja kiertotalouteen perustuva vesiviljely ovat tärkeä osa kotimaisen kestävästi tuotetun ruoan tuotannossa. Iisalmen reitin vahvat kalakannat mahdollistavat jo lyhyellä aikavälillä elinkeinokalatalouden toimintaverkoston kehittämisen jalostukseen ja edelleen kuluttajalle saakka.

Kotimainen kala sisältyy elintarvikesektorin lähiruoan lisäämisen toimenpiteeseen. Kalan käyttöä edistetään myös tiedotuksen, koulutuksen ja neuvonnan kautta. Lisäksi kalakannan rakenteen parantaminen ja vesistöjen hoitokalastukset tukeutuvat kalojen monipuolisempaan hyödyntämiseen elintarvikkeena.

LISÄARVO

Turvallisen, terveellisen, laadukkaan ja ekologisesti kestävästi tuotetun ruoan käyttö lisääntyy. Bio- ja aluetalouden arvo kasvaa.

Kotimaisen kalan monipuolisempi hyödyntäminen elintarvikkeena

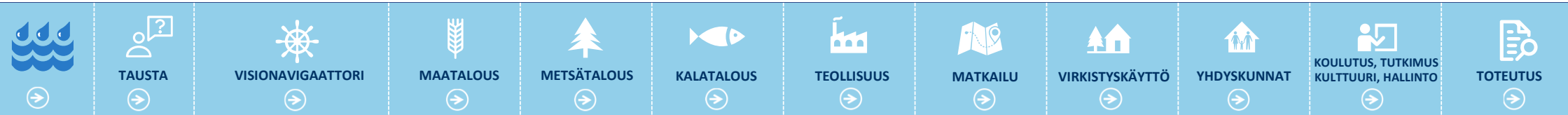
Toimenpiteen kuvaus:	Kehitetään ja toteutetaan vähemmän hyödynnetyn kalan pyynti ja jalostaminen elintarvikekäyttöön kustannustehokkaasti. Toiminnassa painotetaan särkikalan talvi- ja kevätpyyntin kehittämistä sekä kootaan elinkeinokalatalouden toimintaverkosto kuluttajalle saakka. Kehittäminen toteutetaan yhteisesti vähemmän hyödynnetyn kalan muun käytön sekä vesistöjen hoitokalastuksen kanssa. Kotimaiset kalat ovat osana alueellisten elintarvikkeiden käytön lisäämistä, missä julkisen ruokapalvelun valinnoilla on keskeinen merkitys. Kalan käyttöä edistetään myös yhteisellä vesiviestillä, jossa tuodaan esille kotimaisen kalanpositiiviset ympäristö-, terveys- ja aluetalousvaikutukset.
Kohderyhmä:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kaupalliset kalastajat 2) Jalostajat 3) Ravintolapalveluyritykset 4) Kuluttajat, julkinen ruokapalvelu
Toteuttaja	<ol style="list-style-type: none"> 1) Yritykset 2) Kehitysyhtiö SavoGrow 3) Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry
Vastuutaho:	Kehitysyhtiö SavoGrow, yritykset
Toteutettavuus:	Järvikalan hyödyntämisen kehittäminen käynnissä. Toiminnan laajentaminen vaatii alueellisen toimintaympäristön selvittämisen.
Ohjauskeinoja:	Riittävän laaja pyyntiverkosto ja ammattimaiset yhteistyökykyiset toimijat saaliin jalostukseen ja hyödyntämiseen. Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR).
Kustannusarvio:	150 000 euroa / 3 vuotta

MATKAILU

YHDYSKUNNAT

TOIMENPIDEKORTTI

TARVE JA TAUSTA

Laaja-alaisen Iisalmen reitin vesivision toteutuminen vaatii alueen toimijoiden sitoutumista kehittämistoimenpiteiden toteuttamiseen sekä kokonaisuuden koordinoitua. Edistäminen ja ohjaus vaativat riittävästi resursseja sekä selkeän tehtävien- ja vastuunjaon. Iisalmen reitin vesivision toimenpiteiden edistämiseksi Pohjois-Savon ELY-keskus on nimennyt ohjausryhmän ja koordinoitihankkeen vastuulle on määritelty useiden toimenpiteiden edistäminen.

LISÄARVO

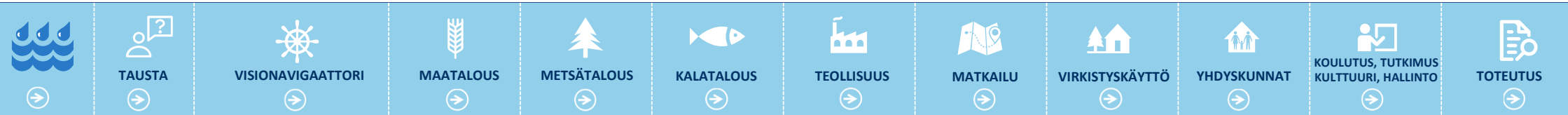
Vain viestinnällä, koordinoinnilla ja aktivoinnilla saavutetaan vesivision synergiaedut.

Vesivision viestintä, koordinointi ja seuranta

Toimenpiteen kuvaus:	Vesivision toteutumista edistää ja seuraa ohjausryhmä yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen vesienhoidon vastuuhenkilöiden kanssa. ELY-keskus vastaa vesivision seurantatiedoista ja ajan tasaistaa vesivision hallintatyökalua. Toiminnan käytännön aktivointi ja kokoaminen vaativat kuitenkin riittävät resurssit. <u>Viestintään, koordinointiin ja toimintojen kokoamiseen hankitaan lisäresurssia koordinoitihankkeella.</u> Hankkeen tehtävä on tukea ohjausryhmän ja ELY-keskuksen työtä. Toimenpide on luonteva jatkumo vesivision vuorovaikutteiselle laatiselle. Hankkeen tehtävä on myös aktivoida toimijoita ja edistää useita toimenpiteitä, joilla ei ole selkeää vastuutahoa.
Kohderyhmä:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Vesivision toteuttajat 2) Kansalaiset 3) Media
Toteuttaja	<ol style="list-style-type: none"> 1) Vesivision ohjausryhmä 2) Pohjois-Savon ELY-keskus 3) Kunnat 4) Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry
Vastuutaho:	Vesivision ohjausryhmä, Pohjois-Savon ELY-keskus
Toteutettavuus:	Vesivision ohjausryhmän työ käynnissä, Pohjois-Savon ELY-keskus koordinoi vesienhoitotyön kautta, toiminnan käytännön aktivointi ja kokoaminen vaatii lisäresurssia.
Ohjauskeinoja:	Vesivisioon osallistuneiden tahojen aktiivisuus. Lisäresurssia koordinoitihankkeella.
Kustannusarvio:	50 000 euroa / vuosi

KOULUTUS, TUTKIMUS KULTTUURI, HALLINTO

TOIMENPIDEKORTTI

TARVE JA TAUSTA

lisalmen reitin vesivision laatimisessa on korostunut puhdas vesi elämisen ja toimintojen perustana. Vesien hyödyntäminen vaikuttaa vesien tilaan, joten oma vastuullisuus on edellytyksenä kestäväle toiminnalle ja pitkäjänteiselle kehittämiselle. Sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin vaativat tiivistä, asiaperusteita ja ymmärrettävää vesitietoa.

LISÄARVO

Vesien arvostuksen kautta vastuullisuutta lisäresursseja vesien hoitoon. Kustannusten sijaan investointeja tuotantohyödykkeeseen. Alueellisella toiminnalla vaikuttavuutta.

Tiedotus, koulutus, neuvonta

Toimenpiteen kuvaus:	Tuotetaan havainnollista ja tiivistä tietoa veden merkityksestä. Tiedotetaan vesien tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä kaikille toimijoille ymmärrettävällä kielellä. Tuodaan esille kotimaisen kalan ympäristö- ja terveysedut. Toimenpiteessä laaditaan lisalmen reitille asiaperusteinen yhteinen vesiviesti , jota jalkautetaan useiden toimijoiden ja työkalujen kautta kunkin tahon painopistealueiden mukaisesti. Vesiviestiä hyödynnetään useissa vesivision toimenpiteissä. Teemavuoden kautta kootaan toimijoita ja toimenpiteitä. Vesiviestin sisällössä huomioidaan lisalmen reitin vesivision tavoitteet, reittivesien ominaisuudet sekä alueellinen ja paikallinen merkitys ja vaikuttavuus yleisten normien sijaan. Toimenpide aloitetaan kartoittamalla olemassa olevan tiedon käyttökelpoisuus ja kokoamalla reitin tiedot omalle lisalmen reitin verkkosivustolle. Toimenpidettä tukevat lisäksi <i>Vesistötietoa viljelijöille, Metsätalouden tiedotus, koulutus ja neuvonta, Tiedonvälitys kouluissa ja opistoissa</i> sekä <i>Tutkimustoiminnan lisääminen</i> .
Kohderyhmä:	1) Kansalaiset, järjestöt, media 2) Kaikki elinkeinosektorit, oppilaitokset
Toteuttaja	1) Kunnat, oppilaitokset, tutkimusorganisaatiot 2) Pohjois-Savon Kalatalouskeskus ry, Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry
Vastuutaho:	Vesivision koordinointi kokoa.
Toteutettavuus:	Verkkosivuston materiaalia on runsaasti käytettävissä, mutta kokoaminen vaatii resursseja.
Ohjauskeinoja:	Teemavuosi sekä oppilaitosten projektikurssit hyödynnettävissä.
Kustannusarvio:	50 000 – 100 000 euroa

KOULUTUS, TUTKIMUS
KULTTUURI, HALLINTO

Vesiviestillä Vaikuttavuutta

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

**”YHTEISESTÄ PUHTAASTA VEDESTÄ HYVINVOINTIA JA
MENESTYSTÄ YLÄ-SAVOON”**

Ympäristöministeriö on rahoittanut hanketta 225 000 eurolla. Hanke toteuttaa osaltaan Suomen vesienhoidon ja merenhoidon toimenpideohjelmia, joissa esitetään toimet vesien hyvän tilan saavuttamiseksi. Lisäksi hanke toteuttaa hallituksen Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön -kärkihanketta.

Pidetään Suomen vesitase vahvana

 SAVO-KARJALAN
VESIENSUOJELUYHDISTYS RY
Vesiensuojelua vuodesta 1963